

Dr. Karel Engliš: Krise a ceny. (Články z »Lidových novin« z r. 1930 I.—III. a 1931 IV.) Nakladatelství Fr. Borový, Praha, 1931; str. 48; 8°, cena Kč 4. — Je zajímavé konfrontovat Englišovy názory, publikované z největší části začátkem r. 1930, s nynějším spádem událostí. Obecný pokles cenové hladiny, charakterisující hospodářskou depresi, může mít právě vzhledem k své obecnosti svoji příčinu především na straně zlata; na straně statků by mohla být příčina jen při obecné a souběžné změně ve výrobě všech statků a to v důsledku jejího racionalisování. Dojde-li ke změně poměru mezi zlatem a ostatními statky, projeví se změna ta nutně v celé soustavě hospodářských čísel. Nedovedou-li se přizpůsobiti všechny složky (důchody!) ,dochází k poruchám. Zhodnocování peněžní jednotky, jež je obrazem deflace soustavy hospodářských čísel, přivádí s sebou zhodnocování všech závazků, tedy zatěžování dlužníků. (Sem spadá případ stabilisace anglické libry v r. 1925, jež byla vlastně dle četných mínění umělou deflací; pozn.) Pohyb cenové hladiny může však být způsoben také i obecnými změnami v produktivitě; tyto změny znamenají pak vzestup nebo pokles blahobytu, vyjádřený v odklonu cenových čísel od čísel důchodových. Obecnost a trvalost nynějšího cenového poklesu nasvědčuje, že jde o zhodnocovací proces zlata; u mnohých statků, jako u obilnin, připadá však cenový pokles na vrub zvýšené produktivitě. Jestliže krise z největší části je deflační, pak nutně musí dojiti ke snížení všech složek hospodářských čísel, nejen cen. Řešení deflační krise znamená co nejrychleji přizpůsobovati všechna hospodářská čísla. Snížení výrobních nákladů se však staví v cestu veřejná a sociální břemena a deflací zhodnocovaný podíl finančního kapitálu. Těžisko tkví v úroku, jehož výše je však spoluurčována i nezdravou organizací peněžnictví. Závěrem poukazuje Engliš, že přítomné zhodnocování peněz prve svým trvalým zhodnocováním závazků nespravedlivě zvyšuje podíl finančního kapitálu na výnosových číslech. Finanční kapitál dostává se takto do rozporu s kapitálem výrobním. —av—

Dr. Karel Svatoň: Praktická příručka hypotekární. Nákladem vlastním. 8°. Stran 145. Cena neudána. — Autor, právní ředitel Městské spořitelny pražské, určuje příručku v prvé řadě pro potřebu peněžních úředníků, jimž svěřena jest agenda hypotekární. Způsobem srozumitelným podává výklad o podstatě pozemkových knih, družích zápisů, o hypotekárním i stavebním úvěru, přihlížející k ustanovením poplatkovým, jakož i k podpoře stavebního ruchu státem. Příručka doplněna jest řadou vzorců. Praktickému právníku dává nahlédnouti do praxe peněžních ústavů při poskytování hypotekárního úvěru. Dr. Štafl.

Prof. Dr. Jan Loevenstein: Diagnosa a léčení světové krise (kapitalismus na rozcestí). Orbis, Praha, 1931, str. 118. Cena 15 Kč. — Dnešní světová hospodářská krise jest příliš mohutným fenoménem hospodářského dění, než aby nepřipoutala pozornost přecetných národohospodářů a nevyvolala svou vlastní, velmi rozsáhlou literaturu. Kniha Loevensteinova patří ku neobyčejně cenným přínosům této literatury. Autorův rozbor krise jest ucelenou, hluboce podloženou konstrukcí, jest neovlivněn politickým zaujetím a hlavně jest v mnohém něčím zcela novým. Autorův postoj ku krizi hospodářského organismu světa jest — jak vidno již z nadpisu — jakousi obdobou postoje lékaře k chorobě organismu lidského. Prvým a nejdůležitějším krokem ku vyléčení choroby jest stanovení správné diagnosy. Ze správné diagnosy jest pak odvoditi správnou terapii. — L. uvádí, že dnešní krise má dvě složky: určité příčiny faktické a psychologický moment (deprese, panika), jemuž vděčíme za hyperdimense krise. Prvé příčiny jest opět rozdělení dle závažného měřítká. Jednak jsou to příčiny nahodilé, jež lze odstraniti bez zásahu do struktury dnešní hospodářské organizace, jednak jsou to příčiny této struktury inherentní. Tyto na rozdíl od prvních stále vzrůstají ve své mohutnosti a bez reformy hospodářského řádu by nutně vedly k jeho rozvratu. Do první skupiny patří na př. mezinárodní zadlužení, celní přehrady, pokles ceny stříbra atp. Na druhé straně jest vadný způsob distribuce dnešního kapitalistického řádu,

který zvláště vzhledem k technickému pokroku a racionalisaci působí stále rostoucí nerovnost důchodovou. Tato dynamická nerovnost důchodová — jak ji L. nazval — stále a stále podhlodává konsum a tím ubíjí i produkci, jež je na konsumu závislá. Dynamická nerovnost důchodová jest inherentní kapitalismu. Bez jejího odstranění zároveň nelze doufat na definitivní vyléčení hospodářského organismu světa, neboť ona neodvratně vede ku zničení sebelépe vybudované produkce, neboť — jak řečeno — zničí jí konsum. Ježto pak i příčiny prvé skupiny působí tak, že oslabují konsum, lze celou dnešní krizi označiti jako krizi konsumentů a distribuce. Nejběžnější názor, jako by krise vznikla z deflace, L. podrobně vyvrací. Ukazuje, že nesmí se přestati na povrchním konstatování, že při dnešní krizi klesají ceny zboží a stoupá cena peněz resp. zlata, což jest týž výsledek jako při deflaci nýbrž že nutno pátrati, odkud pohyb vyšel. Při deflaci jest prvním postiženým produkce, konsum v prvé chvíli dokonce získá. Při dnešní krizi začaly nesnáze v konsumu. — Diagnose odpovídá terapie. Jest nejprve užiti léčení provisorního, hlavně poraziti pessimismus a paniku a odstraniti ony nahodilé příčiny. Byť však toto provisorní léčení pomohlo značně — a snad na čas zdánlivě úplně — musí dojíti k nejhorším koncům, nechali-li bychom neléčeny příčiny inherentní dnešní struktúře hospodářské, neboť tyto budou ve svém účinku stále mohutnější. Zde navrhuje L., aby se vybudoval plán prací, jež by prováděl stát a odssával vždy v míře větší a větší ony síly, jež soukromý kapitál nechává bez zaměstnání. To by jednak odstranilo nezaměstnanost a jednak bylo léčením oné dynamické nesrovnalosti, neboť jest to jakýsi nenáhlý a nenásilný přechod ku státnímu kapitalismu. Prostředky pro ono státní podnikání bylo by nejlépe opatřiti daní z racionalisace, již by zároveň racionalisace byla regulována tak, aby lidská společnost neměla z ní více škody než užitku, jak se často stává dnes. Jednou z nejzajímavějších kapitol Loevensteinovy práce jest polemika s názorem, že jediná cesta z krise jest zkrácení pracovní doby, názorem běžným v pracích, jichž koncepce krise jest právě dosti blízká koncepci L—ově. L. ukazuje, že dokud není konsum absolutně nasycen, jest zkracování pracovní doby zbytečným a předčasným petrifikováním rozsahu produkce. Lze říci, že se zde uhýbá léčení právě příčiny nesnázi, totiž zlepšení distribučního způsobu. — L—ovy práce si zaslouží co největší pozornosti pro bohatost a důslednost svých myšlenek. Po stránce formální kniha šťastně připomíná práce anglických autorů. Nezátížena citací a těžkopádným vědeckým aparátem, snadno porozumitelná svým slohem, jest přístupná širokým vrstvám, při tom však popularnost nikde nebyla vykoupena ústupkem vědecké koncepcí díla.

M. H.

JUDr. Vladimír Kubeš: Příspěvek k nauce o žalobách z obohacení. Publikací ze seminářů právnické fakulty Masarykovy university v Brně sv. 8. Nákladem právnické fakulty university Masarykovy. Stran 110, 80, Kč 10. Brno, 1931. — Autor stanoví si nejprve pomocný pojem obohacení, vycházející ze Sedláčkem konstruované (Oblig. právo III., str. 14) duplicity tohoto pojmu. Rozeznává: obohacení ex tunc, relevantní je teliko přechod věci z majetku jednoho do majetku druhého k jeho užitku, a obohacení ex nunc, zvětšení majetku musí zde býti v přítomném okamžiku, t. zv. kritické době (podání žaloby). Velmi šťastně rozděluje si pak svoji úlohu. Věren normativnímu (podle terminologie Sedláčkovy normologickému) hledisku, stopuje žaloby z obohacení v právu římském a obecném, v pruském Landrechtu, který byl Zeille-roví vzorem při úpravě bezdůvodného obohacení v o. z. o. Zde je zajímavé, že, ačkoliv římské právo justiniánské neznalo vůbec subsidiární generální žaloby z obohacení, přece tento institut byl vytvořen přirozenými právníky 17. a 18. stol. a přejat do Codexu Tereziina a pruského Landrechtu. Bylo to vlivem metodologicky nemožného plichtění dvou normových souborů, pozitivního a přirozeného.

Na to probírá problém žalob z obohacení podle o. z. o. Vycházejí z poznatku, že jedna část autorů řešila problém pohodlnou supposicí zmíněné věty o neslušném obohacení, druhá zvolila obtížnou